

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 40/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om konsumenttvistenämnden och om ändring av lagen om Konsumentverket

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 september 2006 en proposition med förslag till lagar om konsumenttvistenämnden och om ändring av lagen om Konsumentverket (RP 115/2006 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Marjo Lahelma, justitieministeriet
- assistent Juha Lavapuro
- professor Tuomas Ojanen
- professor Teuvo Pohjolainen
- professor Ilkka Saraviita.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om konsumenttvistenämnden. Lagen föreslås ersätta gällande lag om konsumentklagonämnden. I och med förslaget ändras bl.a. bestämmelserna om nämndens förfaringsätt. Syftet är att på olika sätt effektivisera nämndens verksamhet och påskynda behandlingen av ärenden.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för år 2007 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 mars 2007.

I motiveringen till lagstiftningsordning granskas förslaget i ljuset av grundlagens 10 § om hemfrid och 21 § om rättsskydd.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Syftet med lagförslaget är att utvidga konsumentklagonämndens behörighet så att den med vissa begränsningar omfattar ärenden som gäller uthyrning av bostäder och bostadsrätt. Målet

är ett starkare rättsskydd för medborgarna. Detta eftersträvas genom ökade möjligheter att som alternativ till domstolsförfarandet få konsumenttvister avgjorda vid ett förfarande i en nämnd där parterna tillförsäkras sina lagfästa rättigheter och skyldigheter snabbt, genom relativt lätta processer och till skäliga kostnader.

Nämndens namn ändras till konsumenttvistenumnden.

Ett sådant här alternativt avgörande i tvister — liksom också medling — måste anses förbättra rättsskyddet. Grundlagsutskottet anser att målet med lagförslaget är godtagbart eftersom det främjar rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen.

Enligt 1 § i det första lagförslaget är konsumenttvistenumnden ett oavhängigt och opartiskt rättsskyddsorgan som behandlar konsumenttvister. Enligt 2 § ger den bara rekommendationer om hur tvister bör lösas. Enligt 24 § tillämpas förvaltningslagen på förfarandet om inget annat föreskrivs. I uppenbart obefogade fall kan ärendet enligt 12 § 3 mom. avgöras utan att motparten blir hörd. Med stöd av 4 mom. i samma paragraf kan anmälaren ges ett förslag om att avstå från kravet på behandling av ärendet, om det med beaktande av den tillämpliga lagstiftningen, rättspraxis eller nämndens beslutspraxis är uppenbart att avgörandet i ärendet vore negativt för anmälaren. Nämndens beslut är enligt 20 § inte verkställbart och har inte samma rättsverkningar som en dom. Ändring i beslutet får inte sökas genom besvär.

Konsumenttvistenumnden är en alternativ instans för avgöranden i tvister och dess beslut har karaktär av rekommendationer. Det hindrar inte parterna från att föra samma ärende till en domstol medan det behandlas i konsumenttvistenumnden eller efter att det blivit behandlat där. Därför anser grundlagsutskottet att de nämnda, i sig obetydliga, undantagen inte är problematiska med hänsyn till 21 § i grundlagen.

Skydd för hemfriden

Enligt 13 § 1 mom. i det första lagförslaget har konsumenttvistenumnden rätt att förrätta synen i syfte att utreda ett ärende. I 3 mom. i samma paragraf föreskrivs att i lokaler som omfattas av hemfrid får syn förrättas bara med tillstånd av den till vars hemfrid lokalen hör. I övrigt tillämpas i fråga om syn vad som föreskrivs i 38 § i förvaltningslagen. I motiveringen till lagförslaget sägs att synen oftast förrättas i samband med tvister som gäller bostadsköp eller byggande eller reparation av bostäder. Synen är avsedd att

säkerställa en ändamålsenlig behandling av ärendet.

Bestämmelserna måste granskas med utgångspunkt i 10 § i grundlagen. Enligt 1 mom. i paragrafen är vars och ens hemfrid tryggad. Med stöd av 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. I sammanhanget måste man också beakta 20 § 1 mom. i grundlagen, som föreskriver att var och en har rätt att på behörigt sätt få sin sak behandlad av en domstol.

Lagförslaget verkar utgå från att nämndens behörighet vid en syn som ingriper i hemfriden kan grundas på att den berörda gett sitt tillstånd och att lagen därför inte behöver föreskriva om behörigheten på något annat sätt än indirekt. Enligt grundlagsutskottets tidigare praxis är detta inte förenligt med rättsstatsprincipen i grundlagens 2 § 3 mom. där kravet är att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag. Utskottet har ansett att en motsvarande bestämmelse strider mot 10 § i grundlagen då lagförslaget inte uppfyller de krav på noga avgränsning och exakthet som gäller för en lag som ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna och när det inte anger i vilka situationer eller på vilka grunder som myndigheten har rätt att vidta åtgärden (GrUU 37/2005 rd, GrUU 42/2005 rd). I detta hänseende har det också spelat en roll om det saknas bestämmelser om medgivande och återkallande av samtycke och om regleringen är otydlig när det gäller samtycke som är genuint och grundar sig på personens fria vilja (GrUU 19/2000 rd, GrUU 37/2005 rd). I 10 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas — i det här fallet behandlingen av ett ärende som avses i 21 § på behörigt sätt — kan genom lag bestämmas om nödvändiga åtgärder som ingriper i hemfriden. Därför anser utskottet att andra meningen i det föreslagna 13 § 3 mom. bör preciseras så att i en lokal där hemfrid gäller får syn förrättas endast om det är nödvändigt för att det ärende som synen gäller ska kunna utredas (GrUU 39/2005 rd, GrUU 69/2002 rd, GrUU 40/2002 rd, GrUU

48/2001 rd). För att det första lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning bör omnämningarna om tillstånd i andra mening-
en i 13 § 3 mom. strykas.

Utlåtande

Med stöd av det ovan anförda meddelar grund-
lagsutskottet

*att lagförslagen kan behandlas i vanlig
lagstiftningsordning, det första lagför-
slaget dock endast om utskottets konsti-
tutionella anmärkningar till 13 §
3 mom. vederbörligen beaktas.*

Helsingfors den 10 november 2006

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Arja Alho /sd
medl. Heidi Hautala /gröna
Hannu Hoskonen /cent
Roger Jansson /sv
Johannes Koskinen /sd
Outi Ojala /vänst

Reino Ojala /sd
Klaus Pentti /cent
Markku Rossi /cent
Arto Satonen /saml
Seppo Särkiniemi /cent
Jan Vapaavuori /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kalevi Laaksonen.